

Verslag open vergadering Wetenschappelijke Commissie – 25 juni 2010 – Vlaams Instituut voor de Zee (InnovOcean site, Wandelaarkaai 7, Oostende

Aanwezig:

Ward Appeltans, André Cattrijsse, Simon Claus, Kris Cooremans, Evy Copejans, David Cox, Nathalie De Hauwere, Ywan De Ridder, Heidi Debergh, Joram Declerck, Wim Decock, Steven Degraer, Nancy Fockedeey, Jan Haspeslagh, Francisco Hernandez, Colin Janssen, Mony Jaspers, Brigitte Lauwaert, Heike Lust, Liesbeth Lyssens, Sigrid Maebe, Jan Mees, Koen Parmentier, Andre Pollentier, Wouter Rommens, Jan Seys, Michiel Smits, Roeland T'Jampens, Michiel T'Jampens, Stefan Van Damme, Björn Van de Walle, Gilbert Van Stappen, Thomas Vanagt, Jan Vanaverbeke, Sofie Vandendriessche, Leen Vandepitte, Ruth Vandepitte, Els Vanderperren, An Vanhoorne, Bart Vanhoorne, Filip Volckaert en Filip Waumans

DAGDEEL 1: vergadering uitgebreide Wetenschappelijke Commissie (10.00-13.00 uur)

Jan Mees verontschuldigt de voorzitter Colin Janssen die pas later zal aanschuiven, en leidt de dag in o.a. verwijzend naar de doelstellingen van deze open jaarlijkse vergadering.

1. Verslag vergadering 23 april 2010: goedgekeurd

2. Bevindingen van de institutionele evaluatie van het VLIZ

De institutionele evaluatie van het VLIZ die recent (2009) plaatsvond op basis van de activiteiten/werking van de afgelopen vijf jaar, wordt toegelicht met speciale aandacht voor de aanbevelingen naar de toekomst toe. Enkele conclusies rond de wetenschappelijke werking van het VLIZ (te grote kloof met wetenschappelijk onderzoek; 'concurrentie VLIZ' voert wel onderzoek uit; uitstekende facilitering onderzoek; netwerking- en samenwerkingsactiviteiten van VLIZ goed uitgebouwd/gewaardeerd) worden uitgediept.

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- mariene wetenschappen moeten worden erkend als sleuteldomein
- haalbaarheidsstudie Vlaams onderzoeksprogramma gewenst
- mogelijkheid om aan 'wetenschappelijk profiel' van VLIZ te bouwen
- verder bouwen aan Vlaams knooppunt voor zee- en kustgerelateerde data
- aandacht voor risicomanagement
- keuzes zullen onontbeerlijk zijn (cfr "indrukwekkende prestaties VLIZ")
- rationaliseer projectgebonden financiering
- uitwerken integrale communicatiestrategie
- verder professionaliseren en versterken organisatie
- rationaliseren samenwerkingsakkoorden en -strategie
- samenstelling en werking wetenschappelijke commissie herzien

3. Beslissing van de Raad van Bestuur

a. Back-up personeel kwetsbare functies

De VLIZ bibliotheek is versterkt tot drie personen, waardoor het informatiebeheer kan worden geconsolideerd. Verder zijn recent twee vacatureberichten verspreid: één voor een marien technicus (ter ondersteuning van departement infrastructuur), één voor een wetenschappelijk medewerker "cijfers en beleid". In navolging van het evaluatierapport worden nog vijf extra krachten gevraagd die hopelijk in de volgende jaren kunnen worden ingevuld (hangt af van verhoging subsidie).

b. Hervorming van de wetenschappelijke commissie

Jan Mees licht deze door de Raad van Bestuur goedgekeurde hervorming toe die gebaseerd is op de hoger gesitueerde evaluatie en aanbevelingen (zie presentatie in bijlage). De uitgangspunten hiervoor zijn:

- minder absentieïsme
- betere informatiedoorstroming
- ruimer en hechter netwerk

Dit resulteert in een nieuwe structuur door:

- de huidige wetenschappelijke commissie uit te breiden

- ze op te delen in drie met elkaar verbonden en elkaar versterkende onderdelen (wetenschappelijke kerngroep; klankbordgroep; expertengroepen)
- de agenda van de kerngroep te verlichten door via documenten te informeren, wat meer tijd vrijmaakt voor discussies en echte interactie

De kerngroep zal bestaan uit volgende leden, gebaseerd op basisprincipe dat samenstelling het interuniversitair en multidisciplinair karakter dient te weerspiegelen:

- max. 14 leden:

- o voorzitter = ondervoorzitter Raad van Bestuur
- o 2 UGent, 2 KULeuven, 1 VUB, 1 UA, 1 UHasselt, 1 ILVO, 1 INBO, 1 VITO, 1 VMM, 1 VIOE, 1 WL

De klankbordgroep vergadert eenmaal per jaar, een vergadering die vergelijkbaar is met de jaarlijkse open vergadering van de Wetenschappelijke Commissie tot nu toe.

De expertengroepen worden, via een officieel lidmaatschap, samengesteld uit relevante experts en zijn niet beperkt tot Vlaamse instellingen (dus ook buitenlandse experts, Belgische Franstalige universiteiten, federale instellingen, etc.). De voorzitter rapporteert aan de wetenschappelijke kerngroep. Elke expertengroep heeft duidelijk mandaat (terms of reference). Er zullen twee types expertengroepen zijn: (1) ad hoc groepen met beperkte levensduur (bv. concept nieuw schip, inrichting walfaciliteiten, Thematische werkgroepen opstellen onderzoeksagenda); (2) panels van langere duur (bv. zeewoordenteam; consortia historische visserij en invasieve soorten).

Tenslotte zullen ook enkele flankerende maatregelen nodig zijn. Eén daarvan is om de ledenwerking te herdenken en te versterken, voortbouwend op de uitgesproken wenselijkheid en interesse van de huidige leden. Daarnaast zal de werking van de wetenschappelijke commissie beter zichtbaar worden gemaakt. Ook de formule van de feesteditie jongerencontactdag zal worden verdergezet, om zo meer wetenschappers (o.a. via 'pitching presentaties') aan bod te laten komen. De Ronde van Vlaanderen wordt eveneens verdergezet.

Rond de ledenwerking kan finaal gestreefd worden naar maximum 1500 wetenschappelijke leden, meldt Jan Mees. Op de vraag hoe gekeken wordt naar de Waalse onderzoekers, antwoordt de directeur dat hier vanuit het VLIZ een zeer open attitude wordt aangenomen. Toch belet dit niet dat de VLIZ-diensten tot nu toe vanuit het zuiden van het land onderbenut werden. De hoop is via de nieuwe uitgebreide structuur deze doelgroep beter te bereiken.

Steven Degraer vraagt voor welke thema's expertengroepen zullen worden opgericht. Jan Mees antwoordt dat expertengroepen zullen worden gevormd vanuit een vastgestelde noodzaak en dat duplicering nooit gewenst is. Expertise dient de basis te vormen voor lidmaatschap. Bij eventuele grensoverschrijdende expertengroepen zal sowieso met bestaande initiatieven worden afgetast hoe dit optimaal kan. Twee voorbeelden van geplande expertengroepen zijn: (1) publiekswerking van land-based facilities; (2) publicatie WO I en de zee.

De nieuwe structuur van de Wetenschappelijke Commissie gaat in ten gevolge de beslissing van de Raad van Bestuur op de vergadering van 23 juni jl. De nieuwe structuur wordt verder ontwikkeld in de loop van de zomer. Hoop is om in oktober 2010 de eerste vergadering te kunnen organiseren van de kerngroep.

4. Toelichting en rondvraag informatieve bijdragen

De directeur overloopt kort enkele belangrijke acties uit de uitgedeelde informatieve fiches (publicaties, evenementen, projecten & samenwerkingsovereenkomsten, onderzoeksinfrastructuur, advies & netwerking).

5. Prioritisering vaartochten Zeeleeuw

André Cattrijsse schetst het probleem dat zich sinds vorig jaar stelt en dat neerkomt op een 15% overconsumptie aan scheepstijd op de Zeeleeuw en de andere schepen van DAB Vloot. De Zeeleeuw was tot 2007 niet honderd percent bezet, daarna overstijgt de vraag het aanbod. Ook de duur van de dagtochten is sterk gestegen. De mogelijke oplossingen voor de toekomst worden geschetst. Stoppen met varen van zodra de ons toegekende scheepstijd op is, is geen optie. Daarom moet tot het eind van 2010 reeds ingegrepen worden in de afgesproken en toebedeelde scheepstijd. Absolute voorrang zal gaan naar wetenschappelijk onderzoek 'sensu stricto'. Ook educatieve vaarten blijven behouden. Het voorstel is om vooral te knotten in de scheepstijd 'monitoring' en dan meer bepaald in de 'aanbestede monitoring' ter ondersteuning van het beleid (OSPAR, Kaderrichtlijn Water, windmolenparken). Deze

bedroeg vorig jaar ongeveer 50 dagen op jaarbasis en de geplande nieuwe concessies voor windparken e.a. initiatieven geven aan dat hier nog een belangrijke groei in te verwachten is. Vooral de volgende twee jaar vragen daarom stringente actie. Daarenboven moet rekening gehouden worden met 'marktversturende effecten' van het gratis ter beschikking stellen van vaartijd, en dringt zich een structurele oplossing op naar de toekomstige werking van de Simon Stevin toe.

Ook de BMM ziet tegenwoordig bij de onderzoekers een tendens naar kortere, gewenste vaarprogramma's (André Pollentier). Dit wordt beaamd door Jan Vanaverbeke, die dit koppelt aan de vereisten van het moderne oceanografische onderzoek. In de aanvragen voor 2010 op de Belgica haakt een belangrijk deel van de wetenschappers af en stapt over naar de Zeeleeuw, mogelijk omwille van dit eerder geschetste fenomeen. Ook de Belgica is gelimiteerd tot een 175 zeedagen per jaar, vooral ten gevolge van het werken met één bemanning. Bij een eventuele 'nieuwe Belgica' die waarschijnlijk meer in Europese context zal werken, zal dit probleem zich alleen nog acuter stellen.

Steven Degraer vindt dat bij de prioritering van het onderzoek wat kort door de bocht wordt gegaan. De eerder gerichte wetenschappelijke studies die nu t.h.v. de windmolenparken worden uitgevoerd aan boord van de Zeeleeuw (basismonitoring gebeurt op de Belgica), vallen zijn inziens niet binnen de categorie 'monitoring' en dienen dus niet gedifferentieerd te worden van het andere 'puur wetenschappelijke scheepswerk'. Deze wetenschappelijke 'monitoring' dient bovendien gezien te worden als investeren in de wetenschappelijke toekomst van onze onderzoekers. Jan Mees erkent dat er duidelijk 'science-driven' onderzoek gebeurt t.h.v. de windparken en geeft aan dat deze discussie al twee jaar geleden is ingeleid en besproken, en dat ook toen is gewaarschuwd dat zal moeten worden ingegrepen. Jan Mees stelt ook de vraag hoe – zelfs als we een oplossing vinden voor dit jaar – in de nabije toekomst met scheepstijd zal worden omgegaan als er bijkomende concessies worden verleend aan windenergieproducenten, met nood voor bijkomende monitoring. Ook het implementeren van de Europese Richtlijn Mariene Strategie zal veel bijkomende monitoring vereisen. Steven Degraer verwacht hier weinig problemen, omdat de 'basis monitoring' gebeurt en zal blijven gebeuren aan boord van de Belgica en er dus niet echt een toenemende vraag naar scheepstijd aan boord van de Zeeleeuw/Simon Stevin wordt verwacht. Besluitend zal André Cattrijsse de invulling van de scheepstijd herevalueren in functie van deze discussie. Jan Mees vraagt Steven Degraer hierbij te helpen. Het voorstel van Thomas Vanagt om hierrond een expertengroep op te richten wordt door de vergadering positief onthaald. Op zeer korte termijn is er nood om met de direct betrokkenen te gaan samen zitten.

Brigitte Lauwaert geeft ook nog de boodschap van Georges Pichot door dat: (1) het Belgica-programma vanaf 2011 flexibeler zal moeten worden ingevuld, en dat (2) alle KRW monitoring en het duikwerk in het kader van de windparken vanaf dan vanop de Belgica zal moeten gebeuren. Knelpunt blijft wel de toenemende vraag naar vogelmonitoring.

6. Stand van zaken Simon Stevin, walfaciliteiten en serres De Haan

De inhoudelijke invulling van de walfaciliteiten zal worden uitgewerkt binnen een expertengroep. Wat de serres De Haan betreft lijkt een oplossing verder af dan ooit, wat de kans vergroot dat het gebruik hiervan door INBO en UGent in de toekomst in het gedrang komt. Betreffende de Simon Stevin, meldt Jan Mees dat de procedure vrijwel rond is en hopelijk binnen de maand alles betekend wordt. André Cattrijsse licht het bouwplan toe.

7. Overzicht datasystemen VMDC

Francisco Hernandez schetst a.d.h.v. een presentatie de verschillende datasystemen van het VLIZ. Hij toont o.a. cijfermatig aan dat de datasystemen goed gespreid zijn over de verschillende disciplines.

8. Nieuwe internationale ontwikkelingen

Wordt niet behandeld, cfr niet aanwezig zijn van Rudy Herman die deze nieuwe trends zou schetsen.

9. Varia

Geen varia.

DAGDEEL 2: interactieve voordrachten rond boeiende thema's (14.00-16.00u)

DAGDEEL 3 (16.00-...): voorstel Jaarboek 2009 & receptie